

ERIK KORMOS

PARADIGMS FOR THE NEW
TESTAMENT'S HAPAX
LEGOMENA

**The Emphases of the Galatians'
(English - Hungarian)**

2018

Programme leader: Péter Balla PhD (habil)
Responsible Dekan: József Zsengellér PhD (habil)

Károli Gáspár University
of the Reformed Church in Hungary

Dissertation
abstract

DISSERTATION ABSTRACT

There was a paradigm-shift in both fields: in theology and linguistic same time also in other human arts in the 20th century. Between the 16th and 19th century, during the high and low critical era of theology, according to the critical methods, even if they were positive or negative in their goals, was created a problem for 21st century: the philological and textual analysis of the New Testament stayed at the level of 19th century's science. In this period, Linguists claim that Koine was grammatically worse than classical Greek. Nowadays this statement is out of date, although it is influencing the theological thinking.

From the second half of the 20th century there was a fundamental change among Linguists, because of the revolution in communication. Consequence of this, linguists as scientists were divided into two different directions: 1) universal- and 2) pragma-linguists. The Universal-Linguists use methods before the second half of 20th century, whereas the Pragma-Linguists think on new methods influenced by the new communication theories.

American Linguist George Kingsley Zipf (1902-1950) showed the text we examine, independently its language or age, if it is used as a certain corpus, would comprise 30-35% of hapax legomena. Independently of it, Claude Shannon (1916-2001) and Warren Weaver (1894-1978) pointed out the importance of hapax legomena: the less a message we use, (for example in case a word occurred only once in a certain text) the stronger its communication emphasis is. Reasoned by this accomplishment, the Linguists separated the study of language into two areas, written and spoken; however, there are connections between these fields, but are not equal. According to this 'communication theory' the hapax legomena in New Testament are typologies coming from the *spoken* language and can be understood as *written patterns* in texts, we inherited from the ancient Greek world.

Claude Shannon also showed the complex expressions of more than one syllable (e.g. ἀλλοτριεπίσκοπος as the longest expression in New Testament from 1 Pet 4:15) are also hapax legomena. These understood as expressions instead of simple words, as certain patterns, play the same role in the interpretation like the simple words-hapax legomena (e.g. ἄρκος from Rev 13:2).

Russian mathematician Andrey Andreyevich Markov (1856-1922) also made researches into communication theory. Later the Linguists used his method to show the importance of grammatical variants of certain hapax legomena. These words (e.g. κορβᾶν, κορβανᾶς, στίγμα, στιγμή, Ἰουδαῖζω, Ἰουδαϊκός, Ἰουδαϊκῶς) in lexicalized morphemes, the form we can find in dictionaries, also play the same role in the interpretation of New Testament, thus we have more examples to compare them each other.

Using the reasons of these Pragma-Linguists' researches, I found 1697 hapax legomena – excluding the Proper names occurs only once - in the New Testament which sum is 30% of the whole NT vocabulary. This means, we have 1697 words which cannot be neglected in the interpretation. The most important result of the Pragma-Linguists is: if we want to know the exact meaning of hapax legomena, we need to look at *outside* the context and take the so-called *referential* and *associative* meaning(s) of the certain words into consideration. This referential and associative meanings show

out the context, which create at least *six* hermeneutical paradigms, by we can speak about certain types of hapax legomena:

1. Intertextual paradigm and *intergesis* instead of exegesis.
2. Hypertextual paradigm and *hypergesis* instead of exegesis.
3. Intergrammatic paradigm by we can use the grammatic interaction or extra grammatical meaning of certain hapax legomena.
4. Paratextual paradigm by which is possible to make an interpretation of certain words, are not hapax legomena, but in the literary corps occur only once. These are the typical examples of quasi hapax legomena, which I named *mia-graphe legomena*.
5. In contextual paradigm would be possible to involve other type of quasi hapax legomena to examine: these occur only once in a certain NT's book, or letter, but outside the context they can be found more. These are other types of *mia-graphe legomena*.
6. Paradigm of dis legomena: in case of that words occur twice, but we have no more information about their meaning than hapax legomena's, so these are dis legomena.

If we collect the words by these requirement, and respect the linguistic laws we can built the interpretation to these certain words. These can be named to words of special emphasis. From this perspective we can make new kind of interpretation.

From this view I made a queer interpretation of Galatians' which would be a certain *text pattern* for my research and I advise to use a name for this method an acronym: **MEMO-EXEGESIS** from *Method of Emphasis Modelling Exegesis*. This 1) respect the neglected field of hapax legomena using the results of Pragma-Linguists, and 2) synchronise their results with contemporary Theology. Same time it is 3) built on the conservative textual-critic of New Testament, 4) which is a Seventh-day Adventist hermeneutical perspective.

By this method I have shown how created Paul links between Jews and Hellenes and law and grace in Galatia, where these were not antithesis of each other in ancient Christianity. In the background of this "linking interpretation" we can find the Palestinian vs. Alexandrian Tora-interpretation.

This method also can be used for the interpretation of the whole New Testament or even for each part of it, accepting the following *six steps*:

- 1) Respecting the traditional methods of exegesis and find the hapax legomena
- 2) Make tokens from the text to accept the priority of semiotic understanding
- 3) Categorising of the element for the **MEMO-EXEGESIS**
- 4) Making a quality-list of these elements, respecting the hermeneutical paradigms
- 5) Searching for the associative and referential meanings of the elements
- 6) Emphasising of linguistic priority parallel the traditional methods

Also the charts in Dissertation appendix which contain *all of the hapax legomena of NT categorised* by pragmalinguistic paradigms are advised to use for researchers and to whom may apply the **MEMO-EXEGESIS** for a new research of NT's text certainty.

A DISSZERTÁCIÓ ÖSSZEGZÉSE

A 20. században paradigmaváltás történt a teológiában és a nyelvészettudományban egyaránt, csakúgy, mint egyéb humán tudományokban is. A teológián belül a 17-19. század időszakát úgy jellemezhetjük, mint az objektív, majd a szubjektív kritikai irányzatok kialakulásának korát. Függetlenül attól, hogy ennek az időszaknak vannak pozitív és negatív előjelű eredményei is, a kritikai irányzatok felelősek egy probléma kialakulásáért: az Újszövetség filológiai, vagy más néven textus kritikai irányzatai megmaradtak a 19. századi nyelvészet szintjén. Ekkor ugyanis azt állították, hogy a Koiné nyelvtani szempontból rosszabb, mint a klasszikus görög. Ez az állítás ma már nem állja meg a helyét, habár napjainkban is befolyásolja a teológiai gondolkodást.

A 20. század második felétől kezdve történt egy alapvető paradigmaváltás a nyelvészettudományban, melynek oka a kommunikációs forradalom. Ezért az e tudományon belüli irányzatok két alapvető pólusra tagolódtak: 1) univerzalista- és 2) pragmalingvisztikai irányzatokra. Az univerzalista irányzathoz tartozó nyelvészek megmaradtak a 20. század előtti teóriák alkalmazásánál, ugyanakkor a pragmalingvisztikusok már új módszerek alkalmazásával dolgoznak, amelyeket a kommunikáció elméletek képviselőinek gondolkodásmódja befolyásolt.

Georg Kingsley Zipf (1902-1950), amerikai nyelvész kimutatta, hogy ha egy szöveget megvizsgálunk, annak terjedelmétől és korától függetlenül, mint önálló nyelvi korpuszt, az 30-35%-ban tartalmaz hapax legomenonokat. Claude Shannon (1916-2001) és Warren Weaver (1894-1978) rámutattak a hapax legomenonok előfordulásának fontosságára is: minél ritkábban fordul elő *egy adat* egy bizonyos üzenetben annál hangsúlyosabb annak kommunikációs szerepe. E kutatások miatt a nyelvek vizsgálata két területre vált szét, amelyek nem jelentik azt, hogy a kettő azonos lenne egymással, habár kapcsolat van közöttük. Az ún. „kommunikációs teória” szerint a hapax legomenonok nyelvi tipológiák, amelyek a *beszélt* nyelvből erednek, de megtalálhatók az írott dokumentumokban *is*, amelyek így ránk maradt *nyelvi minták*.

Claude Shannon azt mutatta ki, hogy ha találunk egy összetett szót bármely szövegben, az minél hosszabb (pl. az 1 Pét 4,15-ből: ἀλλοτριοεπίσκοπος a leghosszabb szó az egész Újszövetségben) annál inkább valószínű, hogy az hapax legomenon. Ezek az összetett szavak pontosan olyan szerepet játszanak a szövegek interpretációjában, mint az egy szótagból álló hapax legomenonok (pl. ἄρκος a Jel 13,2).

Andrej Andrejevics Markov (1856-1922), orosz matematikus kutatásai során egy másik kommunikációs teóriát fedezett föl, de teljes egészében matematikai alapokon vizsgálódva. Később nyelvészek alkalmazták ezt, hogy rámutassanak a hapax legomenonok grammatikai variánsainak fontosságára. Egyes grammatikai variánst képező hapax legomenonok (pl. κορβᾶν, κορβανᾶς, στίγμα, στιγμαί, Ἰουδαῖζω, Ἰουδαϊκός, Ἰουδαϊκῶς) lexikalizált morfémák (megjelennek a lexikonokban) ugyanolyan szerepet töltenek be, mint a többi egyszer előforduló szó.

Ha felhasználjuk a pragmalingvisztika kutatásainak módszereit, 1697 hapax legomenont találunk az Újszövetségben, amely 30%-a a teljes szókincsnek. Ez a magas szám indokolja, hogy az interpretációban ne hagyjuk figyelmen kívül a hapax legomenonok szerepét. A legfontosabb eredménye azonban ezeknek a kutatásoknak, hogy ha az egyszer használt szavak egzakt jelentését kívánjuk megfejteni, *kontextuson kívüli* kutatásokat kell végeznünk, hogy feltárjuk az egyes szavak

referenciális jelentését is, amely a nyelvészetben nem újdonság, a teológiában azonban egyes esetekben szubjektív lehet.

A hapax legomenonok ilyen irányú megközelítése lehetővé teszi, hogy e szavakat *hat* hermeneutikai paradigma szerint osztályozzuk:

- 1) Intertextuális paradigma, amelyben a hapax legomenonok *intergéziséről* beszélünk a szokványos exegézis helyett.
- 2) Hipertextuális paradigma és ilyen módon *hipergézis* az exegézis helyett.
- 3) Intergrammatikus paradigma, amely alapján a hapax legomenonokban található grammatikai interakció, vagy másképpen a grammatikai jelentéstöbblet adja az interpretáció lehetőségét.
- 4) Paratextuális paradigma, amely szerint egyes szavak úgy kezelhetők, mintha hapax legomenonok lennének: ezek egy szerzői korpuszban jelennek meg egyszer, de az Újszövetségben találunk több példát is használatukra. Ezeket mia-gráfé legomenonoknak neveztem el.
- 5) Kontextuális paradigma, a másik lehetőség arra, hogy egyes szavakat úgy vizsgáljunk, mintha hapax legomenonok lennének: ezek egy iratban jelennek meg egyszer és azon kívül találunk példát az Újszövetségen belül. Ezek is mia-gráfé legomenonok.
- 6) Disz legomenonok paradigmája: egyes esetekben vannak kétszer előforduló szavak, amelyekről nem tudunk többet, mint a hapax legomenonokról. Elnevezésükben különbséget kell tenni, vizsgálatukra jellemző lehet minden, ami a hapax legomenonok esetében elmondható.

Ha ezeket a szavakat a nyelvészeti törvényeknek megfelelően kezeljük, és figyelembe vesszük, hogy a vizsgált iratban e szavak a lehangsúlyosabbak, a fentieket *súlyponti elemeknek nevezhetjük*. Ha ezeket összegyűjtjük és az interpretációt ezek köré építjük fel, újszerű eredményeket kapunk egy-egy irat interpretációját illetően.

A Galata-levelet, mint *szövegmintát* ebből a perspektívából közelítettem meg ezért az eljárást „a Súlyponti Modellezés Exegetikai Módszerének” (**MEMO-EXEGESIS**: rövidített változata a „*Method of Emphasis Modelling Exegesis*”-nek) neveztem el. Ha ezt az eljárást alkalmazzuk, a gyakorlatban több dologra is oda tudunk figyelni: 1) a pragmalingvisztikai kutatások módszereit alkalmazhatjuk a hapax legomenonok elhanyagolt területének feltárásához, 2) ezeket szinkronba hozhatjuk a kortárs teológia egyes megnyilvánulásaival, 3) ugyanakkor támaszkodhatunk az Újszövetség konzervatív textus kritikai módszereire.

A **MEMO-EXEGESIS** módszerével sikerült rámutatni, hogyan épített kapcsolatot Pál apostol a zsidóság és a hellének között, illetve a törvény és a kegyelem fogalmai között úgy, hogy azok nem egymásnak antitézisei. Ennek hátterében a jeruzsálemi vs. alexandriai Tóra-magyarázás áll.

E módszert lehetséges az egész Újszövetség interpretációjához használni akár olyan esetben is, amikor csak egyes részletek elemzését kívánjuk elvégezni. A **MEMO-EXEGESIS** lépései:

- 1) Hagyományos exegézis elvégzése
- 2) Szöveg jelcsoportokra bontása: szemiotikai prioritás
- 3) Súlyponti elemek csoportosítása: hermeneutikai paradigmák alkalmazása
- 4) Súlyponti elemek kvalitásának meghatározása a szemiotika elvei alapján
- 5) Asszociatív és referenciális jelentéstöbblet alkalmazása az exegézisben
- 6) Pragmalingvisztikai prioritás érvényesítése

Külön szeretném felhívni a figyelmet disszertációm Függelékére, ahol az *Újszövetségben található összes hapax legomenonok táblázatát* kiválóan lehet használni a későbbiekben, ha valaki témám továbbgondolásra méltatja.